

7. 7. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Moderace smluvní pokuty v důsledku započtení

Cílem tohoto článku je poukázat možnost obrany jak žalobce, tak i žalovaného v případě moderace smluvní pokuty v důsledku započtení pohledávky. Smluvní pokuta je v praxi často využívaným instrumentem, který slouží k motivaci povinného, aby splnil svojí smluvní povinnost. Smluvní pokuta je spolu s uznáním dluhu zařazena mezi způsoby utvrzení dluhu.[1] Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen "OZ") z převážné části převzal právní úpravu smluvní pokuty ze zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník (dále jen "ObchZ"). Obecně lze říci, že na právní úpravu smluvní pokuty podle OZ bude možné aplikovat judikaturu Nejvyššího soudu ČR k ObchZ.

ACHOUR & PARTNERS

Moderace smluvní pokuty

Podle § 2051 OZ nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu může soud na návrh dlužníka snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti až do výše škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením té povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. K náhradě škody, vznikne-li na ni později právo, je poškozený oprávněn do výše smluvní pokuty.

Proti právní úpravě obsažené v ObchZ a judikatuře k ní navazující[2] se právní úprava OZ, mimo jiné, liší tím, že soud může snížit smluvní pokutu pouze na návrh dlužníka.[3]

Z § 2051 OZ vyplývá, že nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta nebude zakládat neplatnost ustanovení o smluvní pokutě z důvodu porušení dobrých mravů[4], avšak nelze vyloučit, že takové ujednání o smluvní pokutě bude v rozporu s dobrými mravy v případě, že se dobrým mravům přičily okolnosti, za nichž byla smluvní pokuta sjednána.[5]

V případě, že ujednání o smluvní pokutě trpí vadami ve smyslu § 551 OZ až § 553 OZ, nelze smluvní pokutu snižovat, neboť se jedná o zdánlivé právní jednání a k takovému ujednání se nebude přihlížet.[6]

Rozhodnutí soudu o moderaci smluvní pokuty je konstitutivním soudním rozhodnutím.

Možnost žalobce moderaci smluvní pokuty vyloučit

Započtení je standardní a v praxi často užívaný institut, mající za následek zánik závazku, přičemž proti jeho využití nemůže obecně[7] dlužník nic namítat.

Pokud má žalobce a žalovaný vzájemnou pohledávku a žalovaný podle § 2051 OZ navrhne, aby soud snížil nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu, nabízí se žalobci elegantní řešení, jak moderaci smluvní pokuty vyloučit. Stačí, aby žalobce svou pohledávku na zaplacení smluvní pokuty započtl na pohledávku žalovaného. Jinými slovy, dluh k zaplacení nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty může v

praxi zaniknout v neprospěch dlužníka ještě předtím, než soud využije svého práva a na návrh dlužníka nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu moderuje.[8]

Jestliže pohledávka žalobce na zaplacení smluvní pokuty započtením zcela nezanikla, může soud smluvní pokutu ve zbytku moderovat. Půjde například o situaci, kdy pohledávka žalobce na zaplacení smluvní pokuty činí 50.000,- Kč a pohledávka žalovaného činí 40.000,- Kč. Dojde-li k vzájemnému započtení, může soud rozhodnout o nepřiměřenosti smluvní pokuty ve zbylé části a buď ji moderovat zcela, nebo z části.

Výše uvedená možnost vyloučení moderace smluvní pokuty je podpořena judikaturou Nejvyššího soudu ČR, který ve své rozhodovací praxi konzistentně uvádí, že soud nemůže snížit nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu, jestliže pohledávka na zaplacení smluvní pokuty zanikla započtením ještě před zahájením soudního řízení.[9]

Na výše uvedené Nejvyšší soud ČR navázal a doplnil, že snížení smluvní pokuty je rovněž nepřijatelné v případě, kdy došlo k započtení až v průběhu soudního řízení.[10]

Obrana žalovaného proti nemožnosti soudu moderovat smluvní pokutu

Jak jsme uvedli výše, máme za to, že na právní úpravu smluvní pokuty, resp. moderace smluvní pokuty, bude obecně použitelná judikatura Nejvyššího soudu ČR.

To však nebrání žalovanému, aby se proti moderaci smluvní pokuty v soudním řízení bránil. V této souvislosti si dovoluujeme upozornit na rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 11. 2016, spisová značka 64 Co 403/2016, který se s argumentací Nejvyššího soudu ČR, pokud jde o moderaci smluvní pokuty, neztotožňuje.

Na úvod Krajský soud v Plzni uvedl, že Rozsudek je sice citován v dalších soudních rozhodnutích, nelze nicméně přehlédnout, že Rozsudek nebyl schválen ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek.

Krajský soud v Plzni dále odkázal na Vojtka,[11] podle kterého bylo při jednání kolegia za rozhodující považováno, zda snížení smluvní pokuty podle § 301 ObchZ[12] má účinek od počátku (ex tunc) či od nynějška (ex nunc). Převládá názor, že od počátku, tedy že soud by měl nejdříve zvážit, zda smluvní pokuta navržená k započtení není nepřiměřeně vysoká, a teprve na základě tohoto uvážení ji připustit k započtení. Pokud soud rozhodl o moderaci, platí, že účinek je zde od samého počátku. Z tohoto důvodu nenašlo rozhodnutí většinovou podporu.[13]

V posuzované věci Krajský soud v Plzni považoval za rozporný s principy soukromého práva takový závěr, podle něhož by jedna strana právního vztahu mohla jednostranně (provedením zápočtu) odejmout právo druhé strany (vyplývající ze zákona) na moderaci nepřiměřené smluvní pokuty. V tomto smyslu Krajský soud v Plzni odkázal na § 343 BGB,[14] podle kterého k redukci pokuty nemůže dojít po jejím zaplacení, nicméně doktrína k tomu dodává, že toto pravidlo se nevztahuje na započtení nároku na smluvní pokutu.[15]

Krajský soud v Plzni závěrem konstatoval, že otázka výše škody je významná jen jako limit pro případné snížení nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty, nemůže však k tomu být přihlíženo při řešení otázky, zda smluvní pokutu moderovat či nikoliv. Při moderaci je nutno výši smluvní pokuty poměřovat v první řadě hodnotou a významem zajišťované povinnosti.[16]

Závěr

Přestože se lze domnívat, že obecné soudy budou v případě započtení smluvní pokuty žalobcem na pohledávku žalovaného postupovat v souladu se shora uvedenou judikaturou Nejvyššího soudu ČR, lze žalovanému doporučit, aby argumentoval ve smyslu rozsudku Krajského soudu v Plzni.

Mgr. Vojtěch Fiala

[ACHOUR & PARTNERS advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Kaunický palác
Panská 7
110 00 Praha 1

Tel.: +420 270 006 111

Fax: +420 270 006 122

e-mail: office@achourpartners.com

[1] Jak uvádí důvodová zpráva k OZ, utvrzením se hospodářsky nezajišťuje pohledávka věřitele, ale poskytují se mu jiné výhody.

[2] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2009, spisová značka 23 Cdo 4038/2007.

[3] Existují-li okolnosti, které zakládají moderační oprávnění soudu podle § 301 ObchZ, tedy že výše smluvní pokuty je nepřiměřeně vysoká, není již věcí úvahy soudu, zda toto moderační právo využije. Soud je povinen tohoto oprávnění využít. Je-li smluvní pokuta nepřiměřeně vysoká, může ji soud snížit i bez návrhu dlužníka (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2009, spisová značka 23 Cdo 4038/2007).

[4] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 9. 2009, spisová značka 31 Cdo 2707/2007.

[5] Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1290.

[6] § 554 OZ: "K zdánlivému právnímu jednání se nepřihlíží."

[7] Srov. Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 596.

[8] Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1292.

[9] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2006, spisová značka 32 Odo 1007/2006 (dále jen "Rozsudek").

[10] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2013, spisová značka 23 Cdo 2400/2012.

[11] JUDr. Petr Vojtek, soudce Nejvyššího soudu ČR.

[12] § 301 ObchZ: "Nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu může soud snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti, a to až do výše škody vzniklé do doby soudního rozhodnutí porušením smluvní povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. K náhradě škody vzniklé později je poškozený oprávněn do výše smluvní pokuty podle § 373 a násl."

[13] Vojtek, P. Přehled rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, která nebyla v roce 2007 schválena k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Soudní rozhledy 2/2008.

[14] Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) je německým občanským zákoníkem.

[15] Grüneberg, Ch. in Palandt Bürgerliches Gesetzbuch. 74. přepracované vydání. München: C. H. Beck, 2015, s. 572.

[16] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 4. 2009, spisová značka 32 Cdo 1002/2008.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)